

58 השטן אינו שולט על שני עמים יחדיו, ולכן לא יוכל השטן לקטרג עלי
59 להענישני יחד עם העכו"ם.
60 הנהגה אחרת: רבי ינאי, פריך את הספינה אם אין בה נקב, ואן עבר
61 בה. מבאר הגמרא: רבי ינאי למעמיה – לשיטתו, דאמר, לעולם
62 אל יעמוד אדם במקום סכנה, לומר ו-לסמוך על כרן שעושיין לו
63 גם, שפא אין עושיין לו גם ויסתכן. ואף אם עושיין לו גם, אין הדבר
64 כדאי, משום שמנפין – פוחתים לו מזכותיו לעתיד לבא, תמורת
65 הנס.
66 הגמרא מביאה מקור לדברי רבי ינאי שמי שנעשה לו נס מנכים
67 מזכותיו: אמר רבי חנין, מאי קראח – מהו הפסוק בו נרמז דבר זה.
68 שאמר יעקב אבינו בתפלתו להינצל מעשיו אחיו (בראשית לב יא),
69 'מִן־יָמַי מִכָּל־הַחַסְדִּים וּמִכָּל־הָאֱמֶת אֲשֶׁר עָשִׂיתָ אֶת עַבְדְּךָ – הוֹקֵטֵנו
70 ונתמעטו זכויותי, מחמת החסדים שעשית עמדי, ומחמת ההבטחות
71 שהבטחת לי וקיימתם, ולכן הנני ירא שיוכל עשיו להזיקני.
72 הגמרא מביאה הנהגת רבי זירא שלא לסמוך על הנס: רבי זירא,
73 ביומא דשוותא – ביום שנשבה בו רוח דרומית, שהיא חזקה ויכולה
74 להפיל קירות ולעקור אילנות, לא נפיק לביני דיקלי – לא היה יוצא
75 לבין הדקלים, שמא הרוח תפיל עליו דקל.
76 למדנו שכשהאדם נמצא במצב סכנה צריך יותר לרחמים שלא יענש
77 על עוונותיו, הגמרא מביאה מאמר בענין זה: אמר רבי יצחק בריה
78 דרב (בבבא סא דרב) יהודה, לעולם יבקש אדם רחמים שלא יחלה,
79 משום שאם כבר יחלה, אומרים לו בשמים, תבא זכות והפטר.
80 הגמרא מביאה מקור לדברי רבי יצחק: אמר רב עוקבא, מאי קראח
81 המרמו זאת. נאמר במצות מעקה (דברים כב ה) ועשית מעקה לגגך, ולא
82 תשים דמים בביתך, כי יפל הנפל ממנו. ותיבת 'ממנו' מרמות,
83 שאחר שכבר נפל, 'ממנו' – ממעשיו וזכויותיו צריך להביא ראיה
84 להצילו.
85 הגמרא מביאה דרשה נוספת מפסוק זה: תנא דבי רבי ישמעאל,
86 נאמר בתורה (שם) 'כי יפל הנפל ממנו' (ממנו), יש לדייק מלשון
87 הפסוק שבאמת ראו יגו ו-הנופל מהגן ליפול ממששתי ימי בראשית,
88 ואף אם היה מעקה על גג זה, היה מת באופן אחר. וזיכר מרומב זאת,
89 שפתי כשניתנה תורה עדיין לא נפל, ואף על פי כן הכתיב קראו
90 'נפול' כבר מאז שניתנה תורה, הרי שכבר מששת ימי בראשית כבר
91 נגזר עליו ליפול. אלא שמתגלגלין זכות שנגזרה על אדם מן השמים
92 שתבא אליו על ידי זכאי, וכן מגלגלין חובה שנגזרה על אדם שתבא
93 אליו על ידי חייב, ולכן מגלגלים מיתתו של הנופל, על ידי בעל
94 הבית שעבר ולא קיים מצות מעקה.
95 הגמרא מביאה ברייתא המפרטת מצבי סכנה, ומבאר כיצד צריך
96 אדם לנהוג אז כדי להנצל מדין שמים: תנו רבנן, מי שחלה ונמס
97 למוות, אומרים לו העומדים אצלו, התודה על עוונותיך, שכן כל
98 המומתין על ידי בית דין מתודיין קודם שימיתו אותם. ממשכה
99 הברייתא: אדם יוצא לשוק, כיון שמצוי שם מריבות וסכוכים בין
100 בעלי דין ישראלים וגויים, יהי דומה בעיניו כמי שנמסר לפרדיוס
101 ו-לשורת המוליכו לפני השופט, ויש לו לבקש רחמים שלא יפגע, כך
102 גם היוצא לשוק צריך לבקש רחמים שלא יפול למריבה.
103 ממשכה הברייתא: אדם החש כאב קל בראשו, יהי דומה בעיניו
104 כמי שנתנהו בקולר ו-בשלשלת להביאו לדין, וצריך רחמים. ואם
105 עלה למטה ונפל למשכב, כלומר, חלה הרבה שצריך לעלות ולשכב
106 במיטה, יהי דומה בעיניו כמי שהעלוהו לפרדום ו-בית משפט
107 שדנים שם עונש מיתה על עבירות חמורות) לידון, שכל העולה
108 לפרדום לידון, אם יש לו פרקליטין ו-סניגורים שילמדו עליו זכות
109 גדולים, ניצול, ואם לאו, אינו ניצול. כך גם הנופל למשכב צריך
110 פרקליטין גדולים כדי להינצל ממוות, ואילו הן פרקליטין של אדם
111 בבית דין של מעלה, השוכה ומעשים מזכים שעושה בעולם הזה.
112 ואפילו השע מאות ותשעים ותשעה מלאכים מלמדים עליו חובה,
113 ומלאך אחד מלמד עליו זכות, ניצול. שנאמר (איוב לג כג-כד) 'אם יש
114 עליו מלאך מליין אחד מני אלה להגיד לאדם ישו. ויחננו, ויאמר

1 'ראשית' קראתי אתכם, כאמור (ירמיה א ב) 'קדש ישראל לה' ראשית
2 תבואתה, ועל עסקי ראשית – על מצות חלה שנקראת 'ראשית
3 ערסתכם' (במדבר טו א), הוחרתי אתכם. נשמה שנתתי ככם קרויה נר,
4 כאמור (משלי כ ב) 'נר ה' נשמת אדם, ועל עסקי נר שבת הוחרתי
5 אתכם. אם אתם מקיימים אותם – את מצוות אלו, מוטב, ואם
6 לאו, הריני נוטל נשמתכם, שבביטול מצות נדה, תאבד רביעית
7 דמכם. ובביטול מצות חלה, יטל שם ראשיתכם. ובביטול מצות הנר,
8 יכבה נרכם.
9 שואלת הגמרא: ומאי שנא – ומה שונה בשעת לידתן משאר זמנים,
10 שדוקא אז נעשות הנשים.
11 הגמרא מביאה כמה תשובות, שנאמרו בדרך משל: אמר רבא, נפל
12 תורה הדר לפניא – נפל השור לארץ ומוכן לשחיטה, חדר הסכין
13 ושחטוהו, קודם שיקום ויהא טורח להשכיבו. כך האשה בשעת לידתה
14 במצב סכנה היא, ומזלה רע, ולכן מזמנת פורענותה לבא עליה.
15 משל אחר: אביי אמר, תפיש תירוס אמתא – תרבה פשע והתרסה
16 השפחה לאדוניה, בחד מהקמא ליהוי – במכה אחת תלקח על הכל.
17 כך גם האשה בשעת לידתה עומדת להענש ביסורי לידה עקב עוונה
18 של חוה, ומצרפים לכך עוד עונשים על עוונותיה, ומלקים אותה בבת
19 אחת על כולם בעונש מיתה.
20 משל אחר: רב חסדא אמר, שבקיה לרוינא, דמנפשיה נפיל – עזוב
21 את השיכור מלהפילו, שמעצמו יפול. כך גם האשה העומדת לילד
22 צריכה לרחמי ה' שיפתח את רחמה, ודי בכך שנמנע ה' מלפתוח לה,
23 ומעצמה היא מתה.
24 משל אחר: מר עוקבא אמר, רעיא הנרא ועיני ריהטן – הרועה
25 החיגר אינו יכול להשיג את העיזים הקלות לרוץ, כדי להלקותן,
26 אמנם אכב הוטרא מילי – כשמגיעה העז לגדרות הצאן, מדבר עמה
27 הרועה להלקותה על פשעה, ואפי ריי חושבנא – ובבית דיר הצאן
28 בא עמה חשבון על כל פשעה. כך גם האשה כשהיא בריאה, פעמים
29 שזכויותיה מגינות עליה, ואין כח למקטרג להזכיר עוונותיה, אמנם
30 כשילדת והיא בסכנה, בודקים מעשיה אם ראויה לנס.
31 משל אחר: רב פפא אמר, אכב הנאותא נפיש אחי וברחמי – על
32 פתח החנות שמחלקים שם מזונות ויש שם עושר, הרבה אחים
33 ואוהבים יש, כלומר, הכל נעשים אחים ואוהבים לבעל החנות, אבל
34 אכב ביוני לא אחי ולא מרחמי – במקום שיש הפסד ועוני, אין לא
35 אחים ולא אוהבים. כך גם האשה, כשמזלה טוב יש לה מליצים
36 המגינים עליה מפני המקטרגים, אבל בשעת לידתה שהיא בסכנה
37 הרוע מזלה וחשיבותה, ואין מי שימליץ עליה לטובה.
38 למדנו שהנשים נבדקים מעשיהן בשעת לידתן כדי להענישן על
39 עוונותיהן, הגמרא מבררת מתי נבדקים מעשי האנשים: ונכרי הויא
40 מיפדקי – והגברים היכן נבדקים מעשיהם להזכיר עוונותיהם
41 וזכויותיהם.
42 משיבה הגמרא: אמר ריש לקיש, בשעה שעוברים על הנשר,
43 וצריכה לנס שלא יתמוטט ויזוק, בודקים מעשיהם האם ראויים
44 לנס.
45 תמחה הגמרא: רק כשעוברים על הנשר, ותו לא – ולא עוד.
46 משיבה הגמרא: אמא, בכל מקום סכנה כעין נשר, כגון כשעוברים
47 בצד קיר רעוע הנוטה ליפול, וצריכים לנס שלא יפול עליהם הקיר,
48 וכן כשיוצאים לדרך, וצריכים לנס שלא יזוק, אז נבדקים מעשיהם
49 אם ראויים לנס.
50 אגב האמור שבמקום סכנה נבדקים מעשי האדם, מביאה הגמרא
51 הנהגת כמה אמוראים שהפליגה בספינה: רב, לא עבר את הנהר
52 במברא – בספינה וישעו בורגים את את הנהר, דיתבי ביה עובד
53 בוכבים – שיש בה גוי. אמר, דילמא מיפקד ליה דינא עליה –
54 שמא בשעת ההפלגה יפקד הנכרי על חטאו, ויגור עליו שתטבע
55 ספינתו, ומתפיסנא בהדיה – ואתפס בעונשו יחד עמו.
56 הנהגה הפוכה: שמואל לא עבר את הנהר אלא במברא דאית ביה
57 ו-שיש בהו עובד בוכבים, אמר, שטנא בתרי אופי לא שליט –

המשך ביאור למס' שבת ליום ראשון עמ' א

24 אגב דעת היש אומרים בברייתא, שהנשים מתות מחמת שקוראות
 25 לארון הקודש 'ארנא', מביאה הגמרא ברייתא בענין דומה: **תְּנִינָא,**
 26 **רְבִי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֱלֵעָזָר אוֹמֵר, בְּעוֹזֵן שְׁנֵי דְבָרִים עִמִּי הָאֲרֻצוֹת**
 27 **מְתִים בצעירותם, עַל שְׁקוֹרֵין לְאָרוֹן הַקּוֹדֵשׁ 'אַרְנָא', וְעַל שְׁקוֹרֵין**
 28 **לְבֵית הַכְּנֻסֶת בלשון ביזוי 'בֵּית עֵם' – בית שמתקבצים בו הכל, ולא**
 29 **קוראים לו בית הכנסת.**
 30 לעיל הובאה ברייתא שנחלקו בה חכמים ורבי אלעזר, האם שלש
 31 העבירות המפורטות במשנה גורמות למיתת הנשים בשעת הלידה,
 32 או שגורמים למיתתן בצעירותן. הגמרא מביאה ברייתא נוספת בענין
 33 זה: **תְּנִינָא, רְבִי יוֹסִי אוֹמֵר, שְׁלֹשָׁה בְּרָקִי מִיתָה נִבְרָאוּ בְּאִשָּׁה –**
 34 **שלשה עוונות יש שבודקים בהן את האשה בשעת סכנה, שאם ימצא**
 35 **בה אחד מהם תמות. וְאֶמְרִי לָהּ – ויש שאמרו שכך אמר רבי יוסי,**
 36 **שְׁלֹשָׁה דְבָקֵי מִיתָה – שלשה עוונות יש המדבקים ומקרבים מיתתה**
 37 **קודם זמנה, ואלו הן שלשת העוונות, נְדָה וְחֻלָּה וְהִדְלָקַת הַנֵּר.**
 38 **מבאר הגמרא: הֲרָא – הנוסח 'דבקי מיתה' היינו בְּרָבִי אֱלֵעָזָר,**
 39 **שאמר שמחמת עוונות אלו מתות ילדות, וְהֲרָא – והנוסח 'דבקי**
 40 **מיתה' היינו בְּרַבְּנָן – כחכמים והתנא במשנתנו, ותנא קמא בברייתא**
 41 **לעיל] האומרים שעוונות אלו גורמות למיתה בשעת הסכנה [לידה].**
 42 לעיל הוזכר סיבת מיתת עמי הארץ בצעירותם, הגמרא מביאה
 43 ברייתא שמרומז בה סיבה נוספת לכך: **תְּנִינָא, רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל**
 44 **אוֹמֵר, הַלְבוֹת הַקֶּדֶשׁ, והלכות תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂוֹת, הֵן הֵן גּוֹפִי –**
 45 **עיקרי תּוֹרָה,**

1 **פְּדֵעָהוּ מְרֻדָת שַׁחַת וְגו' מִצְּאֵתִי כִפָּר' – כאשר יהיה האדם נידון**
 2 **בבית דין של מעלה, אם ימצא מלאך המליץ עליו טוב, להגיד יושרו,**
 3 **אף אם המלאך הזה הוא אחד מתוך אלף מלאכים המלמדים עליו**
 4 **חובה, יחנן אותו הקב"ה, ויאמר אל המלאך המליץ, פדה אותו ואל**
 5 **ירד לשחת, כי בזכות שלימדת עליו זכות מצאתי כדי פדיון נפשו. רְבִי**
 6 **אֱלֵעָזָר בְּנֵו שֶׁל רְבִי יוֹסִי הַגִּילְי אוֹמֵר, אִפִּילוּ תִשַׁע מְאוֹת**
 7 **וְתִשְׁעִים וְתִשְׁעָה בְּאוֹתוֹ מְלֹאךְ לְחוּבָה, וְאֶחָד לְזֻבוֹת, כלומר, אפילו**
 8 **שאותו מלאך מעיד על האדם תשע מאות ותשעים ותשעה חובות,**
 9 **וזכות אחת בלבד וואף שאותו מלאך הוא אחד מאלף מלאכים**
 10 **המעידים על מעשי האדם, ושאר המלאכים מעידים עליו חובה**
 11 **בלבד, נִיצוֹל מכח הזכות היחידה, שְׁנֹאמֵר 'מְלִיץ אֶחָד מִנִּי אֶלָּף',**
 12 **והיינו שמליצתו של מלאך זה היא רק חלק אחד מאלף מעדותו,**
 13 **ושאר החלקים מעיד לחובה.**
 14 שנינו במשנה שעל שלש עבירות נשים מתות בשעת לידתן, הגמרא
 15 מביאה ברייתא ששנינו בה מחלוקת בזה: **תְּנִינָא רַבְּנָן, עַל שְׁלֹשׁ**
 16 **עֲבִירוֹת המפורטות במשנתנו נְשִׁים מִתּוֹת בשעה שיוֹלְדוֹת. דעה**
 17 **חולקת: רְבִי אֱלֵעָזָר אוֹמֵר, על שלש עבירות אלו, נְשִׁים מִתּוֹת יְלָדוֹת**
 18 **[– בצעירותן], ולא רק בשעת לידתן. דעה נוספת: רְבִי אֶחָא אוֹמֵר,**
 19 **הנשים מתות בצעירותן, בְּעוֹזֵן שְׁמִכְבָּסוֹת בגדים המלוכלכים בְּצוֹאֹת**
 20 **בְּנֵיהֶם, בְּשִׁבְתָּהּ, ועוברות על מלאכת 'מלבן'. דעה נוספת: וַיֵּשׁ**
 21 **אוֹמְרִים שהנשים נענשות עַל שְׁקוֹרֵין לְאָרוֹן הַקּוֹדֵשׁ שבבית הכנסת**
 22 **'אַרְנָא' וכשם שקוראים לארון סתם], ולא 'ארון הקודש', ומבזים בכך**
 23 **את התורה המונחת בארון.**

58 ביתך ובשעריך, המלמד על מצות מזוזה, ולא נדרש על הפסוק
 59 שלפני פניו, ולמדתם אותם את בניכם, העוסק במצות תלמוד
 60 תורה. ולכן סובר שאריכות ימיהם של הבנים תלויה בקיום מצות
 61 מזוזה. ולמאן דאמר בעון ביטול תורה הבנים מתים, מקרא נדרש
 62 גם לפניו – על מצות מזוזה, וגם על לפני פניו – על מצות תלמוד
 63 תורה, ומה שאמר שמתים בעון ביטול תורה כוונתו שאף בעון זה
 64 מתים, לבד מעון מזוזה.
 65 הגמרא מביאה מחלוקת נוספת בסיבת מיתת בנים: פליגי בה רבי
 66 מאיר ורבי יהודה, חד אמר, בעון ביטול מצות מזוזה בנים מתים,
 67 וחד אמר, בעון ביטול מצות ציצית בנים מתים.
 68 הגמרא מבארת את מקורם של התנאים. מבררת הגמרא: בשלמא
 69 למאן דאמר שהבנים מתים בעון מזוזה, המקור לכך הוא דבתיב שם
 70 יא וכתבתם על מזוזות ביתך, וכתביב בתריה, למען ירבו ימיכם
 71 וימי בניכם, הרי שאריכות ימיהם של הבנים תלויה בקיום מצות
 72 מזוזה, אלא למאן דאמר בעון ציצית הם מתים, מאי מעמא,
 73 כלומר, מנין לו זאת.
 74 משיבה הגמרא: אמר רב כהנא, ואיתמא ו-ויש אומרים שאמר
 75 זאת שלילא מרי, המקור הוא מדבתיב (רמיה לב ד) ונס ככנפיך נמצאו
 76 דם נפשות אביונים נקיים, ודורשים את הכתוב, שמחמת ביטול
 77 מצות ציצית בכנפיך, נמצאו עליך חובת דם נפשות אביונים נקיים,
 78 והם בניי קטנים הנקיים מחטא.
 79 רב נחמן בר יצחק אמר, למאן דאמר בעון מזוזה הם מתים, נמי
 80 מהבא – גם הוא לומד זאת מפסוק זה, דבתיב בהמשך הפסוק לא
 81 במחלת מצאתים, ודורשים את הכתוב שעשו ו-שנהגו בפתחים
 82 שלמים החייבים במזוזה, במחלתת – כמערה, הפטורה ממזוזה,
 83 כלומר, הכתוב מתלונן שמצא את פתוחיהם של ישראל שעשויים
 84 כהוגן וחייבים במזוזה, ונהגו בהם כאילו הם פתחי מחלתת הפטורים
 85 ממזוזה. ומסיים הפסוק כי על כל אלה, כלומר, מחמת עון זה ושל
 86 ביטול מצות מזוזה הכיתי את בניכם.
 87 אגב הנאמר שבעון ציצית מתים בניי כשהם קטנים, מביאה הגמרא
 88 מאמר בשבחו של הוהיר במצוה זו: אמר ריש לקיש, כל הוהיר
 89 במצות ציצית זוכה ולעתיד לבא משמשין לו שני אלפים ושמונה
 90 מאות עבדים. שנאמר (זכריה ח כג) כה אמר ה' [צבאות], בימים
 91 ההמה אשר יחזיקו עשרה אנשים מכל לשנות הגוים, [והחזיקו]
 92 בכנף איש יהודי לאמר נלכה עמכם וגו' כי שמענו אלהים עמכם,
 93 והיינו שבשכר מצות ציצית שקיים איש יהודי בכנף בגדו, יחזיקו בכל
 94 כנף מבגדו עשרה אנשים מכל אומה, שירצו לשמשו, וכיון שיש
 95 שבעים אומות בעולם [חוץ מישראל] נמצא שבכל כנף יחזיקו שבע
 96 מאות אנשים לשמשו, ובארבע כנפות יחזיקו אלפים ושמונה מאות
 97 אנשים.
 98 הגמרא חזרת להביא ברייתא המפרטת עונשים הבאים מחמת
 99 עבירות מסוימות: סימן לעבירות המפורט עונשם להלן, שנא
 100 ו-שנאת חינם חלה תרומה נגזלת דינא שבועה שיפוקתא
 101 ו-שפכות דמים גילויא ו-גילוי ערותו ונגלותא ו-נבלות פה.
 102 תניא, רבי נחמיה אומר, בעון שנאת חנם – ששונא את חברו בלא
 103 שראה שעשה איוו עבירה שמחמת כן מותר לשנאותו, נענש במידה
 104 כנגד מידה, בכך שמריבה רבה ו-מתרבת בתוך ביתו של אותו
 105 אדם. וכן נענש בכך שאשתו מפלת נפלים, וכניו ונכדיו של אותו
 106 אדם מתים בשהן קטנים, שגם זו מידה כנגד מידה, שהוא הרחיק
 107 אהבתו מחבירו, וכנגד זה נוטלים ממנו את בניו אהוביו.
 108 רבי אלעזר ברבי יהודה אומר, בעון אי הפרשת חלה, אין פרכה
 109 במכונים – באוצרות יין ושמן, ומחמת כן מארה משתלחת ו-קללה
 110 באה בשערים – במחירי היין והשמן, שמחמת המחסור נמכרים
 111 ביוקר, ונעשים גם בכך שזרעין ורעים, ואחרים אוכלין את הצומח
 112 מהם. והמקור לכך, שנאמר בפרשת התוכחה (ויקרא כ טו) אף אני
 113 אעשה זאת לכם, והפקדתי עליכם חלה, את השחפת ואת
 114 הקדחת, מבלות עינים ומדיבת נפש, וזרעיתם לריק ורעכם,

1 ואף על פי כן נמקרו לעמי הארץ, כלומר, האמינה תורה לכל אדם
 2 אף אם הוא עם הארץ על דברים אלו, ולא נצטוו בית דין להעמיד
 3 שומרים על כך, ואף החברים המקפידים על המצוות מותרים מן
 4 התורה לאכול פת עם הארץ ולסמוך עליו שהפריש חלה ותרומות
 5 ובעשרות. וכן מותרים החברים להשתמש בחפצי עם הארץ, ואינם
 6 צריכים לחשוש שמא הקדישם, וחזר בו, ונמצאו מועלים בהקדש.
 7 אגב מה ששינו במשנה סיבת מיתת הנשים בלידתן, מביאה הגמרא
 8 ברייתא המבארת סיבה נוספת למיתתן, וכן מפרטת עונשים אחרים
 9 הבאים מחמת עוונות מסוימים: תניא, רבי נתן אומר, בעון אי קיום
 10 נדרים, מתה אשה של אדם הנודר. שנאמר (משלי כב ד) אם אין לך
 11 לשלם, למה יקח משכבך מתחתידך – אם אינך משלם קרבנות
 12 והקדשות שנדרת, יקח ה' את אשתך.
 13 רבי אומר, בעון אי קיום נדרים, בנים של הנודר מתים בשהן
 14 קטנים, שנאמר (קהלת ה ה) אל תתן את פיך לחמיה את פשרך, ואל
 15 תאמר לפני המלאך כי שגגה היא, למה יקצה האלהים על קולך,
 16 ויחבל את מעשה ידיך – אל תרשה לפיך לנודר, שמא לא תוכל
 17 לקיים, ובכך תחטיא את בשרך ושתחייב את בניך, שימותו מחמת כן.
 18 ולא תאמר למלאך, והיינו גזבר של הקדש שבא לגבות נדרך,
 19 שבשגגה נדרת ואינך רוצה לשלם, שאז יקצוף ה' עליך בגלל מה
 20 שנדרת בקולך, וישחית את מעשה ידיך, מבאר רבי, איהו הן מעשה
 21 ידיו של אדם, היו אומר אלו בניו ונכדיו של אדם.
 22 הגמרא מביאה מחלוקת מחמת איוו עון בניו של אדם מתים: תנו
 23 רבנן, בעון אי קיום נדרים, בנים של הנודר מתים, דברי רבי אלעזר
 24 ברבי שמעון, רבי יהודה הנשיא אומר, בעון ביטול תורה הם
 25 מתים.
 26 הגמרא מבארת את מקורם של התנאים. מבררת הגמרא: בשלמא
 27 למאן דאמר – מובן הדבר לסובר שמתים בעון נדרים, שהמקור לכך
 28 בדאמין לעיל בשם רבי, מדרשת הפסוק אל תתן את פיך וגו', אלא
 29 למאן דאמר שמתים בעון ביטול תורה, מאי קראה – מהו הפסוק
 30 בו נרמז דבר זה. משיבה הגמרא: דבתיב (רמיה ב ט) לשוא הפיית את
 31 בניכם, מוסר לא לקחו' – וכי בחינם הכיתי את בניכם ובלשון תימה,
 32 והלא עשיתי זאת משום שלא למדו תורה. רב נחמן בר יצחק אמר,
 33 למאן דאמר בעון נדרים הם מתים, נמי מהבא – גם הוא לומד זאת
 34 מפסוק זה, שדורש, לשוא הפיית את בניכם, בניחותא, על עסקי
 35 שוא – מחמת ששיקרתם בנדיכם, הכיתי את בניכם.
 36 הגמרא מקשה סתירה בדעתו של רבי בסיבת מיתת הבנים: מברי –
 37 הרי רבי יהודה הנשיא היינו רבי, כלומר, אדם אחד הוא. ורבי בעון
 38 נדרים הם מתים קאמר בברייתא שהובאה ראשונה, וכאן ברייתא
 39 השניה חלק על רבי אלעזר שפירש שמתים מחמת עון נדרים, ופירש
 40 שמתים מחמת עון ביטול תורה.
 41 מתרצת הגמרא: דברי רבי בברייתא הראשונה נשנו בפרשת
 42 ו-אחד ששמע מימרא זו ורבי אלעזר ברבי שמעון שמתים בעון
 43 נדרים. כלומר, בתחילה סבר רבי שמתים בעון ביטול תורה, וזה מה
 44 ששינו בברייתא השניה, אמנם אחר שמע רבי אלעזר בשם אביו
 45 רבי שמעון שהיה רבו של רבי, שבעון נדרים בנים מתים, חזר לשנות
 46 כמותו, וזה מה ששינו בברייתא הראשונה.
 47 הגמרא מביאה דעות נוספות בסיבת מיתת בנים: פליגי בה – נחלקו
 48 בענין זה. רבי הניא בר אבא ורבי יוסי, חד אמר – אחד מהאמוראים
 49 אמר, שבנים מתים בעון אי קיום מצות מזוזה, וחד אמר, שהם מתים
 50 בעון ביטול תורה.
 51 הגמרא מבארת את מקורם: נאמר בתורה (דברים יא ט-כא) ולמדתם
 52 אתם את בניכם לדבר גם בשבתך בביתך ובקלתך בדרך ובשכרך
 53 ובקונך. וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך. למען ירבו ימיכם וימי
 54 בניכם על האדמה אשר נשבע ה' לאבותיכם לתת להם פימי השמים
 55 על הארץ. ונחלקו האמוראים על איוו מצוה נאמרו הדברים למען
 56 ירבו ימיכם וימי בניכם וגו'. למאן דאמר שהבנים מתים בעון מזוזה,
 57 המקרא למען ירבו נדרש על הפסוק שלפניו, וכתבתם על מזוזות

20 שְׁנֵאמַר (מלאכי ג') הִבְיֵאוּ אֶת כָּל הַמַּעֲשֵׂר אֶל בֵּית הָאוֹצֵר, וְיִהְיֶה מִרְחֵף
 21 בְּבֵיתִי, וּבְחֲנוּנֵי נֹא בְּזֹאת אָמַר ה' צְבָאוֹת, אִם לֹא אִפְתַּח לָכֶם אֶת
 22 אַרְבּוֹת הַשָּׁמַיִם וְהִרִיקֹתִי לָכֶם בְּרֶכֶת עַד פְּלִי דִי'. מבררת הגמרא:
 23 מֵאֵי הַכוּוּנָה 'עַד פְּלִי דִי'. משיבה הגמרא: אָמַר רְמִי בַר (רַב) אָמַר
 24 רַב, אֲתָן לָכֶם כָּל כֶּךָ בְּרֶכֶת, עַד שֵׁיבְלוּ שְׁפֹתֵיכֶם מִלּוֹמַר 'דִּי' מְרֹב
 25 הַטּוֹבָה.

26 ממשיכה הברייתא: פְּעוֹן גָּזֵל, הַגּוֹבֵא^א [-מִין חֲגַב טְהוֹר] עוֹלָה וּמְכֻלָּה
 27 אֶת הַתְּבוּאָה, וּמַחֲמַת כֵּן הִרְעֵב הוֹוֶה בְּעוֹלָם, וּבְנֵי אָדָם אוֹכְלִים בָּשָׂר
 28 בְּנִיחָן וּבְנִיחָתִיחָן לְהַשְׁקִיט רַעְבוֹנָם. ומקור הדברים, שְׁנֵאמַר (עמוס ד א)
 29 'שָׁמְעוּ הַדְּבָר הַזֶּה פְּרוֹת הַבָּשָׂן אֲשֶׁר בְּהַר שְׁמֵרוֹן, הַעֲשֻׁקוֹת דְּלִים
 30 הִרְצִצוּת אֲבִיוֹנִים הָאֵמֶרֶת לְאֲדֹנֵיהֶם הִבְיֵאָה וְנִשְׁתָּה', ופירוש הפסוק,
 31 שֶׁהַנְּבִיא מְשַׁמֵּיעַ בְּאֲזֵנֵי 'פְּרוֹת הַבָּשָׂן' שֶׁהֵם נְשֵׁי הַשְּׂרִים שֶׁבְּשׁוּמְרוֹן
 32 [שֶׁמַּחֲמַת שְׁמַתְעַנְגוֹת וּשְׁמִנּוֹת מְרֹב כָּל, מְשׁוֹלוֹת לְפָרוֹת הַרְעוֹת
 33 בְּבִשְׁן בְּמַרְעָה שֶׁמֶן וְהֵן שְׁמִנּוֹת וּבְרִיאוֹת בִּשְׂרָה], הַעוֹשֻׁקוֹת [-גּוֹזְלוֹת]
 34 עֲנִיִּים, כְּלוֹמַר, מְכַרִּיחוֹת אֶת בַּעֲלֵיהֶן לְהַבְיֵא לָהֶם מְזוֹנוֹת בְּשַׁפַּע.
 35 הַגְּמָרָא מְבִיאָה דּוּגְמָא ל'פְּרוֹת הַבָּשָׂן' מְנַשִּׂים שֶׁהֵיוּ בְּזִמְן הָאֲמֹרָאִים:
 36 אָמַר רַבָּא, 'פְּרוֹת הַבָּשָׂן' הֵינּוּ כְּגֹזֵן הֵנִי נָשִׂי דְּמַחְזָא - הַנְּשִׂים שֶׁל
 37 תּוֹשְׁבֵי הָעִיר מַחְזָא שֶׁבְּבָבֶל,

1 וְאִכְלָהוּ אֲבִיבִים', אֶל תִּקְרִי בַּפְּסוּק 'בְּחֶלְה', אֶלָּא 'בְּחֶלְה', כְּלוֹמַר,
 2 שְׁבַעוֹן אִי הַפְּרֶשֶׁת חִלָּה הַחֲסֵרְתִי מִמָּה שֶׁעֲלִיכֶם, וְהֵינּוּ מִה שֶׁכִּנְסַתֶּם
 3 כֶּבֶר בְּאוֹצְרוֹתֵיכֶם, וּמַחֲמַת כֵּן מֵאֲרָה מִשְׁתַּלַּחַת בְּשַׁעֲרֵי הַמְּזוּן. וְכֵן
 4 נֹאמַר בַּפְּסוּק שְׁנַעֲנִשִׁים בְּכֶךָ שְׁזוֹרְעִים זֹרְעִים וְאוֹבִיבֵיהֶם אוֹכְלִים אֶת
 5 הַצּוּמָח מֵהֶם. וְאִם נוֹתְנִין חִלָּה לְכַהֵן, מִתְּפָרְכִין, שְׁנֵאמַר (יחזקאל מד ל)
 6 '[ו]רְאִישֵׁית עֲרֹסוֹתֵיכֶם תִּתְּנוּ לְכַהֵן, לְהַנִּיחַ בְּרֶכֶת אֶל בֵּיתִדִי'.
 7 מְמַשִּׁיכָה הַבְּרִייתָא: פְּעוֹן כִּיפּוּל תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, שְׁמִים נַעֲצְרִין
 8 מִלְּהוֹרִיד טַל וּמָטָר, וְאִין צוּמַחַת הַתְּבוּאָה, וּמַחֲמַת כֵּן הַיּוֹקֵר הוֹוֶה
 9 בְּעוֹלָם, שְׁמַעַט הַתְּבוּאָה הַנְּמַצָּת, נִמְכַרֶת בְּיוֹקֵר, וְהַשְּׂכָר אָבֵד -
 10 וְהַרְיוּחַ שֶׁמִּשְׁתַּכְרִים בְּנֵי אָדָם מִמְכִּירֶת תְּבוּאָה נִמְנַע מֵהֶם, וּמִתּוֹךְ כֶּךָ
 11 בְּנֵי אָדָם רָצִין אַחַר פְּרִנְסָתָן וְאִין מְגִיעִין, כְּלוֹמַר, שְׁאִין לָהֶם פְּרִנְסָה.
 12 וּמְקוֹר הַדְּבָרִים, שְׁנֵאמַר (איוב כד ט) 'צִיָּה גַם חֵם יִגְזְלוּ מִיְמֵי שְׁלֹג,
 13 שְׂאוּל חֲטָאוּ'. מְבַרְרַת הַגְּמָרָא: מֵאֵי מְשַׁמַּע - כִּיֶּצֵד מִשְׁמַע מִהַפְּסוּק
 14 הַמְּקוֹר לְדְבָרִים הָאֲמֹרִים. מְשִׁיבָה הַגְּמָרָא: תָּנָא דְּבִי רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל,
 15 בְּשִׁבְלֵי דְבָרִים שְׁצוּיֵתִי אֲתַכֶּם [ש'ציה' מִתְּפַרֵשׁ בְּלִשׁוֹן צִוּוּי] בְּיַמּוֹת
 16 הַחֲמָה [גַם חֵם] שְׁהוּא זְמַן אֲסִיפַת הַתְּבוּאָה, וְהֵינּוּ מִצּוֹת תְּרוּמוֹת
 17 וּמַעֲשָׂרוֹת, וְלֹא עֲשִׂיתֶם, יִגְזְלוּ מִכֶּם מִיְמֵי שְׁלֹג בְּיַמּוֹת הַגְּשָׁמִים,
 18 וְכִשִּׁי בְּצוּרַת, הַיּוֹקֵר הוֹוֶה וְהַשְּׂכָר אָבֵד, וְאִין פְּרִנְסָה.
 19 מְמַשִּׁיכָה הַבְּרִייתָא: וְאִם נוֹתְנִין תְּרוּמוֹת וּמַעֲשָׂרוֹת, מִתְּפָרְכִין,